

Womhaj Bóh!

Czykło 34.
26. augusta

Četnik 4.
1894.

Serbske njeđzelske łopjenka.

Wudawaju ƚo kóždy ƚobotu w Šmolerjez knihičiszczerńi w Budyschinje a ƚu tam dostacź sa šchwórtlětnu pšchedpłatu 40 nr.

14. njeđzela po ƚwji. Trojizn.

Lut. 17, 17: „Njeje jich dźeƚacź wuczišczenych? Šdźeha pak ƚu czi dźewjeczo?“

Najhušczišchi na ƚwěcze je njeđzak. Šnėwasch ƚo, czi tajo historiju wo wuczišczenych wužadnych, so je ƚo i dźeƚacź jenož jedyn wróćil. Šnėwaj ƚo ƚam na ƚebje. Wšchimaj do ƚwojeje wutroby, ach, ty budźeš w njej njeđzakowneho hošcza namakacź. Šak husto ƚy ƚnadź ƚo ƚwojemu Bohu dźakował, so je wón tebi strowošč dał, kotraž je wšchak krašnišcha dnyli stoto? Šak husto ƚy ƚo Bohu temu Šnjesej dźakował, so je wón tebe w ƚwjatej kšczenizy wot wužada hrěcha wuczišcził? Chze ƚo dźakowacź? Ty ani na dźak nješpominasch. Kóždy ƚebi žada dźak sa ƚwoje dobroty; pobrachuje-li dźak, wošnje wón jo sa što. Šak dušchnje wobkhadźeš i pšheczelom, wot kotrehož jeno něšcto mało bjerješch a doštanješch; ale hdyž je ƚo Bohu dźakował, kiž wšchak wšcho dawa, dha njeje nihto domach; dha pšchińdže i dźeƚacź jedyn. Wotrjełi ƚo hrošneho hrěcha njeđzaka. Šchtož njeđzakneho mjenuje, tón hrěch mjenuje. Njeđzakneho hidža Bóh tón Šnjes a wšchitzy cźłowjekoj. Wón wšchak satyka študniczi dobrocziwoščez, kotrež hewak miłe bėža. Šchesczijanšte je, bórny na doštatu kšchidwu, niħdy pak na doštatu dobrotu šapomnicź. Štanje-li ƚo pak tebi, so njeđzak město dźaka sa mšdu doštanješch, dha njeuštani ƚo w lubowanju, czerp, šchtož nimasch. Šelko dobroty cziwi Bóh tón Šnjes ƚwětej! Šchto ƚo jemu dźakuje? Šak droho je Ješus cźłowjekow wumohl! Šchto na to špomni? Chzesch wjetšche šbože mēcź, hacź je twój Ješus mėl? Ach niz. Dźaka dla nješapocźnješch, tak teź

njeđzaka dla njeđyrbišch pšhestacź, dobrotu cziwicź. Dubošč njeuštanie. Wona je kaž dobry šchtom, kiž plód sa plód pšchinješe temu, kiž jón prawje tšchafe. Chzu ƚo šminicź njeđzakownoščez jako najhrošnišcheho a najšchódnišcheho njeđzaka. Tež rady špotojom bycź, hdyž moju dobrotu i najhušczišchim mytom, i njeđzakom šaplaczeja. Šchtož šemja nješpinaje, to njebješa šaplacza. Šamjeń.

Šandrij Müller. 1631—1675.

Myšle wo ženjenju.

Porucź temu Šnjesej ƚwoje pucze!

ƚo Š. Šchrenku.

Nježenjeni i Božej wolu.

(ƚotracžowanje.)

Tón Šnjes štóncznje hišcze tajkich mjenuje, kiž ƚu ƚo ƚami wurėjali, kiž njebješeho kralestwa dla ƚo nježenja. To móže ƚo na wšchelake waschnje štacź: wón móže bratr abo ƚotra pšchė ducha Božeho i temu šnutštownemu pšchėwėdczenju pšchicź, so mohł temu Šnjesej šdobnišcho žiwu bycź a bóle w ƚwjeczenju do přėdka šroczič, hdyž nježenjeny wostanje, a duž ƚo tajki rošbudži to cziwicź. Wón ƚo i temu rošbudzič njemóže bješ wěšteho ƚamofapřecza; ale wón jo na ƚo wošnje se šprawnej myšlu, so by ƚo temu Šnjesej špodobał. Tón Šnjes budže jeho žohnowacź. Wón pak njech ženje nješabudže wo wšchėdne wobarnowanje prošnje, so by ƚo czeło šašo nješbėhnyło, a so by žyła wutroba temu Šnjesej podata była. ƚotom ƚo njech dopomni, so i strowemu towarštwu i Šhryštusom teź nohimyče, to řeka: ponizne ƚuženje bratram ƚlušcha. Žiwjenje w špodobnym wješelu njeje ewangelšte kšchesczijanstwo. Tón ƚamy šbóžnił, kotryž bėšche w ƚwjatej czišchinje ƚam se ƚwojim Wótzom, šteješche bješ tyšazami, so by jim duchowneje a czełneje jėdže šdžėlił. Š tym je nam wopišmo wostajil. Ša kóždeho kšchesczijana a wošebje sa nježe-

njenych ludzi je služenje bratram i wulkim zohnowanjom. Raš loško bywaja samostejazy cžlowjelojo taš rjez jenobocni. Stutkowanje nad druhimi w šwjatej službje teho Anjesa psched tym sa-
thowa, wuczi a pošylni snutstowneho cžlowjela.

Cžlowjek paš može šo tež rošbudzić njebieskeho kralestwa dla nježenjeny wostacž, šo by njesadżewany wot šwójbnych pschibkuš-
nosczow se šwojim zylym cžabom a se šwojimi zylymi mozami temu Anjesej služicž mohł. Stanje-li šo to na prawe wašchnje, možešch šwoju radošč nad tym mēcz. Wone šu powoľanja w Božim kralestwje, kotrež móža šami nježenjeni kšesczjenjo fastacž, kaž n. p. powoľanje diafonišow. Derje kóždej holzy, kotraž i lubošcju k službje diafonišow nježenjena wostanje! Bychmy-li wjazy duchow-
neho žiwjenja w našchich wošadach mēli, a i tym wjetšchu „šhroma-
džijnju tych šwjatych“, by šo bjes dwēla wjazy ewangeliškich kšes-
sczijanow njebieskeho kralestwa dla šo rošbudžito, nježenicž; Pawoľ wosta nježenjeny njebieskeho kralestwa dla a wēscze njeby wón jako hłowa šwójby položju teho džēla dofonjecž mohł, kotrež je dofo-
njal. Myšlimy šebi wot katoľškeho žolibata wšchitko prjecž, šchtož ewangeliške njeje, by tola hišcže ruma bylo ša towarštwo nježenje-
nych džēlaczerjow ša Bože kralestwo, kotřiz bychu pschezo hotowe wóštko naškeho Anjesa Jesom Khrysta byli, bjes teho, šo bychu psches wēstu pschibahu wjasani byli. Šo my teho mašo mamy, leži w pobrachowazym duchownym žiwjenju; to paš tež i teho pschindže, šo polo džēlanja w ewangeliškej žyrkwi došč sarjadowane njeje. My bychmy do wulkeje cžebnoščje pschischi, hdy bychmy špytali šjednocženstwo tajkich bratrow, kiž njebieskeho kralestwa dla nježenjeni wostanu, do naškeho žyrkwinškeho porjada pschijecž ša snutstowne a šwontowne mišionštwo; tam tu ani ruma ani šroš-
mjenja ša tajke něščto w našchim cžabju njeje a tón šbóžnik naš do šameje huštosče pschiješe, hdyž wo ludžoch rēczj, kiž šu šo šami njebieskeho kralestwa dla wurēšali, dofelž my wysche hlada-
nja šhorých mašo tajkich ludzi mamy. Ša bych šo bojal, k tajkemu towarštwu nježenjenych, ewangeliškich džēlaczerjow radžicž pschi našchich něcžišchich wobštejnoscžach duchowneho žiwjenja, ja paš šo bojal njebych, hdy bychu wone se šwjatym duchom napjel-
njene byle.

Š tym, šchtož šym prajiš, njecham tu myšl wubudžicž, šo něhdže nježenjeneho kšesczijana, dofelž ženjeny njeje, wjele wysche wazu hacž ženjeneho. Ša nihdže nječitam, šo nježenjeny Pawoľ ženjeneho Bētra mašo waješche. To je jara džiwnuščka rēz, hdy nježenjena kšesczijanška šotra cžucz dawa, šo je tola něščto žyle druhe hacž ženjena macž. Kóždy špytaj šo temu Anjesej jako tajki špodobacž, kajkehož je jeho do žiwjenja štaji. Wona je wulka šaškušba reformazije, šo je kšesczijanške mandželštwo šašo k cžejczi pschiješla a do praweho šwētkla štajika, kaš je wopacžne a štracšne, hdyž šokón žiwjenja šakasa pokasjuo na hubjene šcžehwki. Pobož-
na kšesczijanška macž mi jara wyšoko šteji a hdyž druhdy nje-
ženjena šotra wupraji, šo ma pobožna kšesczijanška macž pschi šwojim powoľanju hišcže „džēlo ša Bože kralestwo“ dofonjecž, ja jej šrošymicž njemóžu. To je džēlo ša Bože kralestwo, hdyž kšesczijanška macž šwojemu domej derje prjódštjeji a šwojim džēcžom dobry a kšesczijanški pschiklad dawa. Bychmy-li wjazy kšesczijanškich dobrych maczerjow mēli, telko taš mjenowaneho „džēla ša Bože kralestwo“ trjeba njebylo. My tola tajzy pobožni byčž nochzemy, šo šažožki kšesczijanškeho porjada w šwójbje wjazy wyšoko nječesczimy! Budžmy štróšbi na wšchitke boki a wopožmy šchtantej nježenjenych a ženjenych jim škušchazu cžescž šebi wēdomi bójškeho napominanja ša wobožich: „wy dyrbicže šwjeczi byčž, pschetož ja šym šwjatny.“ Šdyž taš štejmy, potom wšchat móžemy šebi šwēricž, naškej ewangeliškej žyrkwi pschiwotacž: „Ty dyrbjaka hišcže wjazy ludzi mēcz po Jesušowym šnamjenju a po Pawoľowym pschikladže, kiž njesadżewani wot šwójbnych pschibkuš-
nosczow šwój zyly cžab a šwoju zyly móž službje šwojeho Anjesa a mištra pošwjecza.“ Tón Anješ wobradž nam tajkich ludzi! Nětko paš šabyčž nješmēm, šo mam wo ženjenju rēczecž; šchtož šym hacž dotal prajiš, placžesche i wjetšcha nježenjenym. Duž nětko wo ženjenju šamym.

(Poštracžowanje.)

Žiwny a tola mormy.

Ššlawny franžowški špišacžel, knješ se Sainte-Beure, kiž je na ludzi jeho cžaba wulki šacžišchčž cžinik, jara widžany muž, kotryž bu šwojeje wuczenošče dla cžescženy, kotryž paš je njemērjazy wostaš, šlēdowaze ryncžki šwojemu pschecželej pišasche:

7. oktobra 1845.

Wašch list je mje hnuš, ale ja njemóžu na Wašche kšwalenje wotmolwjenja namafacž, dofelž šo jeho taš mašo hódneho cžuju, dofelž jenož wšchitko po pošnacžu cžisteho rošoma rošbudžu, taš šo se šrudnymaj woczomaj pschihladuju, kaš moja wutroba wotemrēwa. Ša šo šam šudžu a wostanu pschi tym mērnny a šymny; ja šym mormy a wobhladuju šo ša mormeho, bjes teho šo by mje to hnušo a njemērneho cžiniko. Š wottal pschindu tute džiwne wobštejnoscže? Ach, wone šu stare a hłuboke pschicžiny ša to. Šłowna wēz je, šo je ta wēz, kotruž šwēt šhromadnje wutrobu mjenuje, we mni mormwa. A mój rošom wobšwēczi to pohrjebnišcžjo kaž šymny, mormy mēšacžl. —

Sainte-Beure.

Šo tajkim je, kaž šamo njemērjazy pschidadža, byčže, w kotrymž je cžlowjek po šudženju šwēta živy, pschetož rošom je žyle wotewrjeny ša wumēwštwo a wēdomnoščje, ša wješele a dobyčže, a tola je wutroba pōdla mormwa. Taš dyrbi šamo njemēra šłowo Bože wobkručicž, hdyž wón k tym, kiž šu wot njeho šdaleni, praji: „Waš, jako wy mormwi bēšcže psches pschestupjenje a psches hrēchi.“ (Šf. 2, 1) a hdyž wón wo žonje praji: „Kotraž paš cžēlnych lošchtow hlada, ta je žywa mormwa.“

Kajke je to móžne šwēdcjenje ša to, šo je na tym šwēcže hišcže druhe žiwjenje, hacž žiwjenje rošoma, žiwjenje wyschkeho rjada, kotrež tamny wucženy widžesche a tola nješapschimny: To je tamne žiwjenje, kotrež šebi psches wēru do Jesom Khrysta dobydžesč a kotrež je wopišane w tych šłowach: „Šchtož do teho Ššyna wēri, tón ma wēcžne žiwjenje.“ (Jan. 3, 36), to žiwjenje, kotrež je po Jesušowym wuprajenju nušne: „Wy dyrbicže šo i noma narodžicž“ (Jan. 3, 7)!

Šži ludžo, kotrychž wutroba je mormwa, móža cžab šwojeho žiwjenja wobdžiwani a cžescženi wot šwojich šobucžlowjekow byčž; pschi jich rowach šo šnano najštracšnišche rēcže džerža, jich duchowne dary, jich pocžinki šo wušbēhujaj; na jich pomniki móže šo napišacž: Dobry šyn — dobry mandželški — abo podobne napišmo; ale woni tola do njebieskeho kralestwa šancž njemóža, pschetož „Bóh paš njeje tych mormyč Bóh, ale tych živyč“ (Mat. 22, 32) a jenož tón, „kiž teho šyna ma“, t. r. kiž Jesuša Khrystuša ša šwojeho šbóžnika ma, tón ma to žiwjenje.

Šašošniškeho jēda ša dušchu njeje hacž njemēra; w nej mamy „te stare a hłuboke pschicžiny“, wo kotrychž Sainte-Beure w šwojim liščje pišche. Šdyž ty nětko pošnajesč, šo šy šo hacž dotal i tym jedom žiwik, je ša tebe hišcže nadžija. A šchtož šebi Bóh wot tebe žada, je to, šo ty tajki, kajkiž šy — bjes teho šo by šo wot šwojich cžuczow wabicž abo wotdžeržecž daš — šo k njemu wotlašch, kaž tamny muž, Felix Müff, kotryž bu pošdžišcho wulki škušobnik Boži: „O Božo, hdyž je žadny Bóh, wumož moju dušchu, hdyž žanu mam!“ Tón Bóh, kotrehož tamny muž namafacž njemóžesche, je jeho modlitwu wuškušchal a wón tež twoju wuškušchi, pschetož Bóh je, kotryž praji: „Ša čžu wam nomu wutrobu dacž a čžu wem noweho ducha do waš dacž, a čžu tu šamjēntnu wutrobu i waškeho cžēla wšacž.“ (Šzech. 36, 26).

Wón da temu, kiž jeho pyta, nomu wutrobu, žiwu wutrobu, kotraž je pschewinjena wot lubošcže, kotruž je Bóh nam šjewik, jako je šwojeho šyna Jesom Khrystu k šbožu šwēta daš.

Rubijene džēcjo.

Wotošo 1870 š jenicžke ššilētno džēcjo i wošebneho, bohateho doma šhubi. Wšchitka próza pytanja bēšche podarmo. Džēcjo bēšche šo wot žuganow rubiko, kotřiz bēchu nimo cžahnyli. Š cžabom bēšchej ššitke woľanje a šrudoba džēcža wotmjelšnyškej — wone bēšche šo na žuganow a jich wašchnje šwucžiko. Ale w hłubokej dušchi wosta cžēmne, šłuke bolenje, kotrež i cžabom njewotemrē, ale hušto w cžichej hodžiny čžim móžnišcho wotuczi. Wóškom lēt bēšche šo minylo; cži, kiž bēchu to džēcjo rubili, bēchu hižo wumrjeli, duž cži žuganjo šašo tam pschicžahnychu, hdyž bēšche to džēcjo bylo. Wot njepschewinjomneho wabjenja cžerjene to džēcjo w njewobkēdžbowanym wofomifnjenju cžekny a do šwojeho narodneho mēšta bēžesche, kotrež nješnajesche. Wone do wošebneho štracšneho doma šastupi; wone šo nahladacž njemóžesche na wšchitkej štracšnosczji, kotraž šo jemu tam napšhecžiwšo šmēwasche. Wone šo taš domjaze cžujesche, kaž by tam domach bylo, kaž by to wšchitko hižo juntrócž wohladašo. Šla dobo wošebna knjeni w žarowazej dracžje bliško pschindže i blēdym, šrudnym woblicžom. Wobaj šebi do woczow pohladasčtej. Ščēmne žedjenje w jeju wutrobomaj wotuczi, pschetož lubošcž wōcžko wōtšji: macž a džēcjo šebi w ruškomaj ležesčtaj; šłowcžka prajicž njemóžesčtaj.

Snajeski ty te džěcžo, kotrež žedženje i zuffny domoj čžerjesche? Wone je duscha wot Boha džělena. Čłowjek móže drje w zuffnje druhyj so žmjeć a wješelicž — potajne žedženje po domisnje njewotmrě. Wón čžuje bkufe bolenje w wutrobje a njewě čžehu dla; wón ma čžěmne žedženje, — a njewě po čžim; wón ma doščž ja čžělo a žiwjenje — a tola woſtanje duscha próšdna.

To je žedženje po ſhubjenym wótznyj domje, kotrež je wot Božej Wótzowſkeje ruki do čłowſkeje dusche nuts ſtworjene. Čžnyj so da wot teho žedženja čžahnyčž, budže wſcho žedženje ſpokojene.

„Sbóžni ſu, kotrymž so domoj čžze, pſchetož' woni domoj pſchindu.“

Nětko pomjatkuj ſebi a ſapſch ſebi a tym, kotrychž maſch lubo, do wutrobny, ſchtož je wulki zyrkwinſki wótz Auguſtin je ſtokróčneho hórkeho naſhonjenja a t wucžbje a t napominanju piſač:

„Ty, Knježe, ſy naſ t ſebi ſtworił. A naſcha duscha woſtanje bjeſ měra, doniž w tebi njewotpocžuje.“

+ Tebi so stan, kaž by ſebi žadala.

Wěrnny podawč.

Lieſa R., wudowa pobožneho bura mējeſche pſchi wſchej ſwojej hódnoſčzi a bohobojoſčzi ſmyłk, kotryž jej někotru ſrudobu nacžini a duchownemu huſto ſkladnoſčž da napiminazeho ſłowa prajičž.

Druha kaſnja mjenujžy wudowje njepłacžesche, abo wjele bóle ju wona wſchědnje w mērje pſcheſtupowaſche, ſo bēſche to jejnym ſnatym napſchecžiwne.

Pſchi naſnadniſchej ſkladnoſčzi wona Bože mjeno njewužitnje wužiwaſche; pſchede wſchěm pač mējeſche wot młodoſčže hroſne nawucženje ſwoje ſłowa je žałožnym prajenjom wobtrucžecž:

„Teli ſo tač njeje, kaž praji, njech so mi Wóh žiwěj ſpaličž da!“

Podarmo ſpytaču jejnej ſtarichej a potom mandželſki jej hrēſchne waſchnje wotwucžicž. Ani khoſtanja ani napominanja njepomhaču. Lieſa drje na wókomik lubjeſche, ſo čžze so polēpſchecž, ale pſchi nowe j ſkladnoſčzi bēſche ſažo wſchitko ſabyte.

„Začo junkróčž pobožna mačž płacžo ſawoła:“

„Wcje džěcžo, ſy dha druhu kaſnju žyle ſabyta a njewěſch wjažy, ſo piſane ſteji: „Njemolcže so, Wóh so njeda ſa ſmēch mēčž! Pſchetož ſchtož čłowjek ſyje to budže wón tež žnjecž?“ — wona w lohkomyſlnoſčzi wotmolwi:“

„Ale lubſcha mačži, ja ſebi myſlicž njemóžu, ſo dyrbjal so Wóh wo kóžde ſłowcžko ſtaracž, kotrež čłowjek bjeſ rožmyſljenja wupraji. Ja džě ſebi pſchi tym na ničžo ſe njemyſlu.“

„Mačž ſrudna i hłowu tſchapeſche.“

„Wóh widži a ſlyſchi wſchitko a wón hroſny ſchtrafowacž, wſchitkič, kiž jeha kaſnje pſcheſtupja! Čžto, hđnyj by won nětko twoje žałožne žadanje dopjelnił a prajič: Tebi so stan, kaž by ſebi žadala?“

Džowka drje so na wókomik khotneho ſłowa i mačžerneho rta naſtróži. Tola bórsy bēſche so ſacžisčecž ſažo ſhubil a wſchitko pſchi ſtarym woſta.

Čžnyj so Lieſa woženi, bēchu jejne hrēſchne rēčže jeje bohabojaſnemu mužej naſtorč, ale tež jemu so njeporadži ju wot ſrudneho nawucženja wotwjeſčž. Čžamo hačž do ſtarých lét wona tač druhu kaſnju pſcheſtupowaſche, a wo wſy ničto njebě, kiž i jejneho rta žałožne prajenje ſlyſchal njebě.

„Teli ſo njeje, kaž ja praji, njech so mi Wóh žiwěj ſpaličž da!“ Začo ju duchowny ſažo junkróčž, kaž hižo huſto teho hrēcha dla napominaſche a na Boži hněw pokaja, ſnapſchecžiwni wona:“

„Ach, to je nětko junkróčž moje nawucženje wot džěcžatſtwa. Ja ſebi tola póbła ničžo ſkeho njemyſlu, Wóh lubny Knjeſ mje teho dla hnydom khoſtacž njebudže.“

Čž hłowu tſchapo duchowny wotēndže; na proſy so hiſčecže junkróčž wobrocži a ſawoła ruku poſbēhnywſchi:“

„Njemolcže so, Wóh so njeda ſa ſmēch mēčž! Pſchetož ſchtož čłowjek ſyje, to budže wón tež žnjecž!“

Lieſa khowilu naſtróžena ſa nim hładaſche. Wona džě čžyſche hewač pobožna žona byčž a teho dla ſwojej wuſchi temu, ſchtož bēſche ſlyſchala, žyle ſamknyčž njemóžesche. Tola móž ſkeho nawucženja bēſche ſažo i dobyčžerku.

„Ně, ně, ja to njewěrju; tač krotly tón Knjeſ njeje. Ja džě ſym hewač dobra tſchecžijanka a jeha ſprawnje lubuju. Duž ſmēje i mojej ſłaboſčžu ſčžerpliwocžže a na tajku malicžtoſčž hładacž njebudže.“

„Ale Wóh so tež njeda wot tyč, kotſiž so jeha mjenuja, ſa ſmēch mēčž!“

Hiſčecže tón ſamy wjeczor, hđžež bēſche duchowny Lieſu tač khotnje a podarmo napominač, w wudowinej kſeži woheč wudyri. Wobhđlerjo hižo ſpachu. Tola buchu wſchitžy wukhowani hačž na jenu, a ta jena rēkaſche — žałoſtne ale wěrne! — Lieſa R.

„Tejne žałožne žadanje bēſche so po piſmiku dopjelnił. Čžwjačy a prawy Wóh ju ſa ſłowa wſa a praji:“

„Teli so stan, kaž by ſebi žadala!“

Wſchitka próža ſadwēlowanyč džěcži lubowanu mačž wukhowacž, bēſche podarmo, pſchetož:“

„Njemolcže so, Wóh so njeda ſa ſmēch mēčž.“

Wſchelake i bliſta a i daloka.

Jeho Majeſtoſčž, kſežor, pſchewywa nětk w Wilhelmſhafenje, hđžež so w tyčle dnjach wulke naſymſte manevry naſcheje mariny wotdžerža. Někotre Barlinſke nowiny ſu wulicžite, kelko čžaba je kſežor wot 15. auguſta lonſcheho léta, hđžež bē wulka parada na tempelhoffkim polu pola Barlina, hačž t létuſchemu 14. auguſte j na pucžowanjach byl. Čž žyła bē kſežor jeno 166 dnjom w Barlinje, bjeſ tym so je wón 199 dnjom precžkač byl.

Zara wjeſeku pomječž pſchinyjeſu barlinſke nowiny „Berliner Actionär, ſo so na pruffič železnizach w naſtupanju tworoweho wobkħada doſpołny njedželſki wotpocžinč ſawjedže. Jeno kħwatne kublo a ſtót móžej so tež njedželu woſnyčž. Tač je nětk wjele železniznym ſaſtojnikač derje ſaſkženy njedželſki mēč ſažo daty. —

Čžtož naſcha młodžina w forcžmach pſchecžini, wo tym powjeda ſarat Heinersdorf, duchowny w jaſtwje w Elberfeldže, ſlědo-waze: Młodny čłowjek, 21 lét ſtary, tkalč i R., ſaſkži ſa tydžen 24 hačž 27 hr. Čž tyč ſapłacži wón ſwojej mačžeri 9 hrim. ſa jědž; duž wobkħowa wón hiſčecže kóždy tydžen ſa ſebje 15 hačž 18 hr. Čž wjeſcha wudawa wón po ſwojim pomjedanju ſa njedželſke wjeſela wočoło 10 hr. tola bēchu tež njedžele, hđžež wón pſchi rejach a t. d. hačž do 20 hr. pſchecžini. Młodny čłowjek je halle w jaſtwje ſhonič, ſo je čžitanje dobrnyč knihow wjele wjeſche wjeſele hačž bēhanje do forcžmow, a jačo jemu pomjedach, ſo ſu w towaſtwje młodnyč hólzow w jeha mēſcže kóždu njedželu ſa njeho dobre knihi, mi wón ſlubi, ſo do teho towaſtwa jaſtupi.

Mordarje j preſidenta Carnota, Caſeriej, ſu w Lyonje hłowu woteželi. Wón je hačž do poſlednjeho wókomika bjeſ roſkacža woſtač. Jaſtwowny direktar ſawoła jeha rano 1/25 hđžin a džesche t njemu: Kħroblje, hđžinka je pſchicžka. Caſerio ſnyj so na kóžo; bu ſmjercžblědy a tſchepjetaſche žałožnje. Čžnyj pſchi wobletanju direktar jemu wo jeha mačžeri pomjedacche, ſtupicchu jemu kħlyſy do woczow. Tola ſmuži so ſažo, woſta pač pſchecžo žałožnje blědy. Wot tutcho wókomiknjenja njerēčesche wón wjažy, hačž na guillotinj i dybamym hłoſkom wołaſche: „Budžcže kħroblj, towaſchojo, njech je anarchija žiwa.“ We woſu tſchepjetaſche je ſubami a tolenje jemu tſchepjetaſchtej. Čžnyj bē ſekera panuła, wołaſche lud: ſława. Tač je so ſemſtemu prawu doſčžcžiničo.

Najwjeſche a najlěpſche knihi.

Na ſwēcže ſu hižo wjele knihow piſali a knihipiſanje tež dženkſa hiſčecže kónža nima. Bjeſ tutymi knihami je wēcže wjele kħaſnyč, duchawoſnyč a wubjernyč, kiž maja ſwoju trajazu płacžisnu a čłowſki duch a čłowſku wutrobu wofſchewicž a roſwucžicž ſamóža. Ale to ſu wſchaf jenož čłowſte płodny, kiž ſu i teje čžabnoſcže wukħadžač a wot jeje džěcži płodžene a runje tač tutej čžabnoſčži podcžijnjene, huſto doſčž tež jenož wēſtym ſchtantam čłowſkeho towaſtwa pſchimerjene.

„Kač ma so to žyle hinaſcho i naſchej bibliju. Tute knihi nejſu jenož ſa ſdžělaných, wucženyč, bohatyč a ſbožownyč piſane, ale ſa wſchitkič ludži kóždeho powołanja a ſtaraja so woſebje wo čłowſku njekħertnu duschu. Wone wopſchijeja tež wſchitke wobſtejnocžže čłowſtwa a ſwēta w jeha ſaſndženyj, nēcžischim a pſchichodnym čžabju. Nad jaſnje ſwēcžazyjmi ſtronami tutyč knihow so ſlónzo njekħowa: wone troſchtuja a polóža wutrobu čžornyč, kiž buchu runje kſchecžijanſkej wērje wobrocženi, kaž tež ſdžělaných Europanow w jich nuſy; wone ſkuktuja te ſame džiwny w mačej hēcže kač w kħaſnym hrodže; ſpróžni a wobcžezeni wſchěch družinow a mēſtnow pytaja a namakaja w nič pomħazu a ſahojazu móž. Wóžnička a pucžowarja pſchewodža wona pſchecž morjo; hewječ woſmje ju ſobu do hłubokocže ſemje, alpowy paſtyč na alpy;“

mrężazemu wojakej dawa poślędni troscht na bitwiščęzu. Na fhmjercz franjeni njeprščęczęljō wščelateje ręcze fū fō na fwojim fhmjertnym kožu w fhorowni pščes tute knihi pščęczęljili. Tute knihi dawaja wuręcęcęz, ſchtož naſchu duſchu a wutrobu napjelnj, paſ wjeſele paſ ſrudobu a maja modlitwy, fiž w hłubokoſzczach naſcheje duſche wotpoczujā. Wone maja ſa dżiwich, kaſ ſa ſdżęł-nych europjanow tōn fhamy troscht, tu fhamu pomoz: „jeneho ſbōžnika, fiž hręcchi wodawa“, a teho dla fū ſa wobeju jich ſłowa fhmane a wērne.

Œdyž hoſpodaſ rano fwojich woſoło biblije ſhromadži, ſaczuwa kōždy jeniczi, ſo wōn w wulkim gmejſtwje ſteji. Njewidomna woſada milijonow duſchow, fiž nad zykej ſemju fō wupſchęcęzera hacž do jeje kōnzow, fō ſhromadži tehdy woſoło teje fāmeje kraſneje knihe. Haj, tuta woſada doſaha dale pščes mjely tuteje ſemje a wobſamkuje teſ ſbožowne duſche njebjęſteje woſady, fiž dohęcężęłki fhęrluſch wuſwolonych ſpęwaja. Kajte towaſtſwo, kajte gmejſtſwo! Mōž tutej knihow je ſbęhnyła, ſchtož narody a ſchtanty roſdžęłowafche, a je pucž wutrobom f wutrobam namaſa. Wone njeſu kaſ draſta, fiž fō ſeſtari, pſchetož fū hižo tyſazy lęł pſchętrate bjeſ teho, ſo njeſu wot fwojeje mozy a poſnoſcze ſhubicę; wone fū ſtare tupjene wutrobny wōmłodžik a jim nowe ſchidka daſe, ſo horje lecza kaſ hodlerje, ſo fhodža a njewuſtanu; wone njeſu węcžnu młodoſcž w ſebi, doſelž fū teho podobnoſcž, fiž je wot węcžnoſcze był, fiž fō njeſtari a njeſandže; wone fū luta wērnoſcž, a wērnoſcž njemōže nicžo ſhubicę a ſańcž hewał njeby wona f wērnoſcžu była; pſchetož wērnoſcž wobſteji a ſza ſandže. Njebjo a ſemja ſahinjetej, ale moje ſłowa njeſahinja. Wobſamknjeni do tuteho ſłowa fmy my f Bohom fami ſjenoczeni. Je Wōh f nami, ſchto mōže nam napſchęcęziwo ſtacž? Teſ ſamluti, hacž na wopuſchęcęnej kupje abo w najhłubſchim jaſtwje, my njeſmy nihdy wopuſchęcęni a ſamlutzy: f Wōžim ſłowom fmy pſchęzo w najwjeſchim a najlępſchim towaſtſwje.

Wyſche teho maja tute knihi hiſcęze woſebne potajniſtſwo. Czim dlęje my fhumiſchtne ſtutki wot wuſtojnnych rukow dżęłane ſebi wobhladamy, czim wjazny namaſamy, ſchtož fō nam na nich ſpodoba a czim dlęje my w bibliji czitami, czim bōle namaſamy fwoje ſpodobanje na nej, czim wjeſelſchich, ſbožowniſchich a ſbōžniſchich wona naſ czini. A tak je biblija najwoſebniſcha, najwjeſtſcha, a najlępſcha kniha wſchittlich knihow.

W Bożej ruzy.

Bobožny jendželſki wyſcht fō nęhdy w ſłużbje do Indijeje po morju wjeſeſche a męjeſche fwoju zyłu fwojbu fōbu na kōdži. Œ woprędka bę rjane mjedro a pſchihodne wętry ſpęchowachu jęſbu; na to paſ pocza fō njebo f czornymi mrōcžęlemi poſhmuręcęz, f wętra, fiž bu pſchęzo mōžniſchi, naſta fhylny wichor a hrožęſche, kōdž do dżiwich žołmow ponuricž. Wyſchkowa mandželſka wſcha ſaſtrōžena ſchepetaſche, jeiny muſ paſ woſta zyłe czichi a žaneje hroſy njepoſafa. Duž wona na njeho ſwarjo dżęſche: „Ty tola žaneje luboſcže f nam nimaſch, hewał njemohł tajſi bjeſſtaroſcžiny bycž, hdžęž žakoſnu fhjercz pſchęd woczomaj widžimy“. Wyſcht da jej ſwaricž; po małej fhwili f czicha wotędže a fō bōrſy f wōtrym mjeczom wrōczi, kotryž fwojej mandželſkej f częmnym pohladnjenjom na nju na ſchiju ſtaji. W pręnim wōtomiku fō ſtrōži, ale na to fō jemu wuſmja. „Œchto?“ wōn dżęſche, „ty mōžęſch fō fhjercz, njebojiſch dha fō tuteho mjeczā?“ „Œchto dyrbju fō mjecia bojecž“, žona wotmolwi, „wōn dżę je w twojej ruzy“. A ſchto dyrbju ja fō wicchora bojecž“, muſ rjetny, wōn dżę je w Bożej ruzy“.

Kaſ je tōnle wyſcht fwojej mandželſkej rjenje poſaſał, kaſ mamy a mōžemy fō f wjeſelnym dżęcžazym dowęrenjom w fhamy fhmjertnych ſtrachach na fwojeho Wōha ſpuſchęcęz, tak je tajkeho powucženja teſ nękotremuſkuli druhemu trjeba, fiž pſchi wſchittlich njelubnych podęndženjach a naſhonjenjach žakoſczi a fō ſtara, kaſ njeby bjeſ jeho bęhanja a fhwatanja a pſafanja dale ſchło a kaſ njeby žadny Wōh wjazny w njebjęſchach był a knježł a wſchitko derje czinił. Œchtož paſ wę, ſo ta fāma ruſa, kotraž je ſemju ſaſožiła a nje- bjeſa pſchepjedžiła, wſcho dale ſdżerzi a wōdži, ſchtož je fō ſe wſchittim, ſchtož ma, do tuteje miſeje ruſi pſchepodał, ſchtož mōže f pſalmiſtu prajicž: „Ja paſ, ſnježe, mam nadžiju tebi a rjetnu: Ty fū mōj Wōh. Mōj czaſ ſteji w twojej ruzy“, tōn Wōžu luboſcž ſpōſnawſchi na Wōſy w luboſcži wiſa a pſchęd tajkej

luboſcžu dyrbi fō wſcha bojocž a ſtyſknoſcž, wſcha ſtarocž a nje- ſpokojnoſcž, wſcho njedowęrenje a wſcho małowęrenje ſhubicę, kaſ nōzna ptacžina cžęta, hdnyž ſkōnzo ſchadža. „W Bożej ruzy ſteji, ſchtož je mi jeho ſchęcędrimoſcž wobradžiła, w Bożej ruzy ſteja moji lubi, f kotrymiž mje ſwjaſki luboſcže ſjednoczā, w Bożej ruzy ſteji moje ſbože a njeſbože, moje žiwjenje a wumrjeczę; cžęho dyrbjał fō bojecž?“ węrzazy rjetnje a pſchitaji: Do tuteje ruſi chzu ſhubicę, ſchtož wona mi ſaſo woſmje, do tuteje ruſi chzu ſtroſchtnje poſožič teſ fwoje najlubſche a najdrōžſche, do tuteje ruſi chzu teſ junu fwojeho ducha porucęcęz.

Na bitwiščęzu.

Pſchi ſapoczatku Franzoſko-Nęmſkeje wōjny, w juliju 1870, dżęłafchtaj dwaj tſchikryjerjei hromadže na tſęche doma w Baſelu; jedyn bęſche Nęmž, drugi Œſaſſti. Wōnaj bęchtaj dlęžſchi czaſ pola teho fāmeho miſchtra dżęłatoj, a nętko dyrbjęſchtaj do nje- pſchęcęłſkeju wōjſlow ſaſtupicž. Œ cžęłej wutrobu fō roſžohno- waſchtaj a wobaj jedyn džen wotjędžęſchtaj, ſo byſchtaj do fwojeju regimentow ſaſtupikoj. Wōrſy ſebi wōjſka napſchęcęziwo ſtejachu; krawne bitwy fō bijachu, lęcžo fō miny, runje tak naſyma; žadny pſchęcęł wo druhim powjęſcze njemęjeſche. Hižo dolho Nęmſke wōjſko pſchęd Parijom ležęſche, pſchęzo bōle fō męſtu bližęſche. Wona bęſche ſyma.

Bęſche wjeczor bitwy pola Champagny. Mōrmi a mręjazy ležachu na bitwiščęzu; žakoſna ſyma cžęrpjenje wobohich franjenych pohōrſchi. Nękotſi fiž fō hiſcęze nęłak dale wlecęcęhu a fiž cžujachu, ſo ležo węſtej fhjerczi napſchęcęziwo dżęchu, pytachu po ſemi kaſo do lazaretow dōńcž, f kotrychž bęſche fhwęza w dalokoſcži widžecž a na kotrychž fhoroj cžęrwjeneho ſchizja ſmahowafche. Do tyh, koſiž fō dale wlecęcęhu, ſluſchęſche Œſaſſti tſchikryjer; wōn męjeſche hiſcęze telko mozy pſchęſ roſpadanki a cžęta, kotrež jemu pucž ſadžęwachu, pſchęncž. Lędy bęſche nękotre krocjele do prędka, duž ſkryſchęſche zyłe f bliſka hłōſ:

„Bratſje, bratſje, frere (po Franzoſtu bratſje)“. Wōn ſebi myſlęſche: „Do tebi njeptacž“, a cžyſche dale hicž; ale tōn famy hłōſ f noma woſaſche: „frere, frere!“

Wōn tōn hłōſ ſnajęſche, wōn bęſche jōn hižo ſkryſchaf! Œchto mōžęſche tak wołacž? Wōn fō tam wobroczi, f wotkēł wołanje pſchidže. Tam ležęſche jeho nęhduſchi towaſch, tōn Nęmſki tſchikryjer.

„Œchto, ty to fū? Ty fū teſ franjeny?“ praſcha fō Œſaſſti: „Mōžęſch ſtancž, tam deſtach je wōſ ſa fhorych, mōj chžemoj ſpytacž tam dōńcž.“

„Ale to je Franzoſki.“

„To je wſcho jene, woni cze woſmu; ty dżę widžišch tam fhorhoj f cžęrwjennem ſchizjom ſmahowacž. Wōd cžęrwjennem ſchizjom žaneho njeprščęczęłſtwa wjazny njeje. Woni wſchittlich wojmu a jich hładaja.“

„Œſy ſebi teho węſty?“

„Haj, pōj jeno; pōj, hdnyž teſ cžęłko dže; wſchitko druhe je hiſcęze lępſche, hacž tu woſtacž a ſmjercynę.“

Wbōhi Nęmſki męjeſche roſtjęłenu nohu, pſchi kōždyum na- ſtupnjenju wōn ſaſtona, ale ſkōncznje wobaj f pōlnemu lazarecže dōndžęſchtaj. Wobaj buſchtaj pſchijataj, wobaj hładanaj a wu- ſtrowjenaj.

Ja hiſcęze drugi ſchizj ſnaju, pod kotrehož ſakhowanjom njeprščęczęłow njeje, ſchizj, pod kotrymž fū wſchitzy ludžo bratſja, ſchizj, pod kotrymž fō wſchitzy franjeni wot ruſi bōjſteho lęfarja wuhōja. To je ſchizj na Golgatha! Wōcže f njemu! Wſchitzy, fiž fū franjeni, mōža f njemu horje pohładacž a tam f pōlnym dowęrenjom wuhōjenje pytacž. Tam njeje roſdžęła: wſchitzy fū runi. — Œdyž fō bojiſch, ſo njeby fō pſchijał, pōj a czitaj: Wōh cžę, ſo by wſchittim ludžom pomhane bylo (1 Tim. 2, 4). — „Kiž te mni pſchidže, teho njebudu ja won wuſtorcžicž“ (Jan. 6, 37). — Œdyž teſ na mozy lękarſtwa dwęłujęſch, pſchidž tola: „Ewangelijon je mōž Wōža, kotraž ſbōžnych czini wſchittlich, koſiž na to węria“ (Romſk. 1, 16). — „Jeſuſ Chryſtuſ mōže ſbōžnych czinicž tyh, fiž pſchęſ njeho f Wōhu pſchitupa“ (Hebr. 7, 25). Wōj, pſchetož f daloka teho ſchizja je węſta fhjercz, a ja tebi praju, ſchtož tamny franjeny f fwojemu towaſchej praji: „Wōj, hdnyž je teſ wjele prōzy a napinanja trjeba! Wōj a ty budžęſch wumōženy!“

R.